מצורע ב

א. אין דעם סדר ווי תורה שטעלט אויס די דינים פון נגעים — געפינט מען אַ דבר פלא:

פריער, אין פרשת תזריע[1], שטייען די פרטי דינים פון נגעי אדם, און אויך פון נגעי בגדים, אַבער — נאָר די דינים השייכים צו די נגעים גופא: א) ווען לכע זיינען טמא און ווען לכע — טהור; ב) ווען און ווי אַזוי עס ווערט די טהרה פון די (טומאת ה)נגעים.

דערנאָך, אין אַ באַזונדער סדרה — פרשת מצורע — קערט זיך אום די תורה צו נגעי אדם און זאָגט „תורת המצורע ביום טהרתו"[2]: די דינים (און סדר) פון אַ מצורע „ביום טהרתו" כו' — „ולקח למטהר גו"; הבאת קרבנות וכו'[3].

און לאחרי דער פרשה פון „תורת המצורע ביום טהרתו" קומט די פרשה פון נגעי בתים[4]; און די פרשה — איז כולל סיי די דינים פון די נגעים עצמם, און סיי דעם סדר פון טהרת הבית (דורך שתי צפרים כו'), ע"ד דעם סדר פון אַ „מצורע ביום טהרתו".

איז לכאורה תמוה:

א) פאַרוואָס טיילט תורה פאַנאַנדער די דינים פון אַ מצורע אין צוויי באַזונדערע סדרות — וועגן די נגעים עצמם אין פ' תזריע און דעם סדר פון „יום טהרתו" וכו' בפרשתנו — און זאָגט זיי ניט בהמשך אחד, דהיינו: (א) ניט צו מפסיק זיין אינמיטן מיט די דינים פון נגעי בגדים, און (ב) זאָגן ביידן אין דער זעלבער סדרה[5].

ב) פאַרוואָס שטייט די פרשה פון נגעי בתים נאָך „תורת המצורע ביום טהרתו", און ניט לפני' (בס"פ תזריע) בהמשך צו די דינים פון נגעי (אדם ו)בגדים[6]?

ג) פאַרוואָס זיינען נגעי בתים אַנדערש פון נגעי אדם, אַז ביי זיי קומט דער „סדר" פון טהרת הבית (מיט „צפרים" וכו') תיכף בהמשך צו די דיני טומאה וטהרה פון די נגעים גופא (ניט ווי ביי נגעי אדם וואָס די פרטי דינים זייערע און „תורת . . ביום טהרתו" ווערן פאַנאַנדערגעטיילט, כנ"ל)[5]?

ב. נאָך אַן ענין מיוחד געפינט מען דוקא ביי נגעי בתים, אַז דער אויבערשטער האָט מלכתחילה מודיע געווען: כי תבואו אל ארץ כנען גו' ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם[7].

זיינען פאַראַן אין דעם צוויי פירושים און הפכיים:

---

1) יג, א ואילך.
2) פרשתנו יד, ב.
3) שם, ג ואילך; שם, י ואילך.
4) שם, לג ואילך.
5) ראה אוה"ח פרשתנו יד, לד.
6) ואף שרק בנגעי בתים נאמר (פרשתנו שם) „כי תבואו אל ארץ כנען גו'", שנוהגים רק בארץ (תו"כ (וראב"ע) עה"פ. נגעים פי"ב מ"ד), או שבמדבר אין בתים לנגוע בהם (אוה"ח שם) — הרי הי' אפשר לכתוב פרשת נגעי בתים עם ההקדמה „כי תבואו גו'" לפני', בס"פ תזריע.
ולהעיר שלדעת הרמב"ן (תזריע יג, מז) גם נגעי בגדים „לא ינהגו אלא בארץ".
7) פרשתנו שם.

א) אין פרש"י על התורה — און אַזוי אויך אין מדרש[8] — שטייט[9]: בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם[10] לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם . . על ידי הנגע נותץ הבית ומוצאן.

ב) אין זהר[11] (נאָך דעם ווי ער ברענגט דעם אויבנדערמאָנטן טעם — „לאשכחא מטמונין דאטמרן בביתייהו") — זאָגט ער, אַז אַזוי ווי די כנענים זיינען געווען עובדי עבודה זרה, האָט דערפאַר שורה געווען אין זייערע בתים אַ „רוח מסאבא" (רוח טומאה). און דער־פאַר „ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם"[12], כדי די אידן זאָלן נותץ זיין די בתים און דורכדעם מסלק זיין דעם „רוח מסאבא"; און די הייזער וואָס אידן וועלן דערנאָך בויען מוזן זיין פון „אבנים אחרות . . ועפר אחר"[13], אַזוי אַרום וועלן אידן לעבן „בקדושה ובדיורא קדישא".

קומט אויס, אַז „ונתתי נגע צרעת בבית גו'" איז געווען צוליב צוויי פאַר־קערטע סיבות[14]: א) צוליב דעם ריבוי טוב וואָס איז געווען באַהאַלטן אין די בתים[15]. ב) צוליב דער נידעריקייט — „רוח מסאבא" — וואָס איז דאָרט געווען, וואָס האָט געפאָדערט אַז די בתים זאָלן צעשטערט ווערן.

נאָך מער: עס איז מובן, אַז „ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" מיינט ניט אַז אין אַלע הייזער פון „ארץ אחוזתכם" האָט דער אויבערשטער אריינגעגעבן „נגע צרעת" — אַזאַ חידוש גדול וואָלט געדאָרפט ערגעץ שטיין[16] — נאָר בלויז אין אַ חלק מסויים, ומסתבר — אַ חלק קטן.

און אע"פ אַז רוב (אַדער — אַלע) כנענים זיינען געווען עובדי עבודה זרה, און בכלל איז דאָך „מעשיהם . . מקולקלים מכל (האומות) עמים"[17] — האָט דאָך אין אַלע זייערע בתים שורה געווען אַ „רוח מסאבא"; פאַרוואָס זיינען נגעים ניט געווען אין אַלע בתים?

---

8) ויק"ר (פי"ז, ו).

9) לשון רש"י. וביק"ר שם בכמה שינויים (נת' בלקו"ש מצורע תשמ"ז).

10) לשון זה (בשורה . . עליהם) הובא גם בתו"כ ע"פ: הוריות י, א (וראה פרש"י ופי' הרא"ש שם).

11) תזריע נ, א.

12) ראה גם כלי יקר פרשתנו ע"פ (בסופו) בשם י"א.

13) פרשתנו יד, מב.

14) כדמוכח בזהר שם („אי עובדא דא הוה לאשכחא מטמונין בלחודוי") שאינם ב' פירושים דפליגי, כ"א ש„בשביל ב' טעמים בא הצרעת בבתים" (ניצוצי אורות שם). — באור החמה לזהר שם (ע"ב) מפרש ד„לעיל דחו אותו הטעם דהי' לאשכחא מטמוני הכנענים" [ולהעיר ממ"ש לזהר שם ע"א ד"ה אשתמודעון „שיש ב' מיני נגעים קצתם הי' ליסורים לבד וקצתם היו לאשכחא מטמונים"]. אבל גם לפירוש זה הרי עכ"פ לדעת ר"ש בזהר שם (ע"ב) „בא להכריע שני הפי' כי כולם דברי אלקים חיים".

ולהעיר מאלשיך פרשתנו כאן דנגעי בתים באים, הן „למען ייסר בעליו על עון אשר חטא" והן כדי ליתן לו אוצרות כשכר על „איזה מעשה טוב אשר עשה" — „שני הפכים לאיש אחד על שני גופי מעשיו". ע"ש.

15) ראה גם זהר שם, ב.

16) וראה חינוך (מצוה קעז) „בקצת בתים". אבל להעיר מאור החמה הנ"ל „כדי שלא יהי' עליהם לטורח לבנות כל א"י מחדש כי כולה מלאוה הכנענים מגילוליהם".

— בפ' ואתחנן (ו, י־יא) מפורש „לתת לך גו' ובתים גו'", אבל בויק"ר ובזהר שם, שכוונת הכתוב „ובתים מלאים כל טוב" היא להמטמוניות כי' שנתגלו ע"י (הנגעים ו)ניתוץ הבית.

17) תו"כ ופרש"י אחרי יח, ג.

— איז דער טעם הדבר מובן[18]: בפשטות, איז אין „רוח מסאבא" גופא פאַראַן כמה דרגות[19]. בשעת דער „רוח מסאבא" איז געווען ניט אַזוי גרויס, איז עס נסתלק געווארן פון דעם בית דורך דעם עצם הכניסה פון דעם אידן (וקדושתו) אין דעם בית ובפרט אַז עס איז דאָך געווארן נכס שלו — ביתו[20], אַדער עכ"פ — דורך דעם וואָס ער האָט קובע געווען אַ מזוזה בביתו, וכיו"ב: דוקא אין די בתים וואו ס'איז געווען אַ גאָר נידעריקע טומאה (מצד דער הנהגה הכי מקולקלת פון די כנענים פון דעם בית) — זיינען געקומען נגעים, ווייל כדי צו מסלק זיין אַזאַ טומאה (חמורה) — דאַרף מען נותץ זיין דעם בית[21].

לפ"ז אַבער קומט אויס, אַז וואו זיינען געווען באַהאַלטן די „מטמוניות של זהב" — דוקא[22] אין די בתים אין וועלכע עס איז געווען דער „רוח מסאבא" בדרגא הכי תחתונה!

ג. ע"ד די צוויי קצוות הנ"ל ביי די נגעי בתים — אַז דוקא אין די בתים הכי ירודים זיינען געווען באַהאַלטן די „מטמוניות של זהב" — געפינט מען אויך ביי כללות ענין הנגעים:

טומאת נגעים איז אַ טומאה הכי חמורה. און ווי דער דין[23] איז, אַז דער מצורע וועט אַרויסגעשיקט מחוץ לג' מחנות, ער דאַרף זיין אַפגעזונדערט פון אַנדערע טמאים[24] — „שלא יהו טמאים אחרים יושבים עמו"*[24]. ווייל נגע צרעת איז די טומאה החמורה ביותר, ובלשון פון ספר יצירה[25]: „אין ברעה למטה מנגע".

אַבער לאידך, די מטרה פון נגעים איז — כדי צו אויפטאָן אַן עלי' אין דעם אדם. ווי דער רמב"ם ברענגט להלכה בספרו יד החזקה[26], אַז נגעים זיינען ניט „ממנהגו של עולם" (אַ דבר טבעי), נאָר „אות ופלא הי' בישראל כדי להזהירן מלשון הרע": דער אויבערשטער מאַכט אַט דעם שינוי (פון נגעים) אין דער בריאה, כדי צו ברענגען אַ אידן צו תשובה (אויפן חטא לשון הרע).

און וויבאַלד אַז אַ בע"ת איז העכער פון אַ צדיק, כמחז"ל[27] „מקום שבע"ת עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין" — קומט אויס, אַז נגעים (וואָס מצד עצמם זיינען זיי טומאה הכי חמורה, „אין . .

---

18) וראה כלי יקר (שבהערה 12) באו"א.

19) ראה גם אור החמה לזהר שם (ע"א ד"ה וידעת) שמבאר כמה דרגות בזה — עפמ"ש בזהר שם שהרוח מסאבא שרתה (לא רק מצד עצם הע"ז שבבית, כ"א) מצד זה ד„כד שראן למבני הוי אמרי . . בפומייהו". ע"ש.

20) וכמחז"ל (ב"ר פנ"ח, ח) ע"פ (ח"ש כג, יז) ויקם שדה עפרון — הובא בפרש"י עה"פ: תקומה היתה לו.

21) ובזה גופא כמה דרגות, אם די לשנות הבית באבנים אחרות ועפר אחר, או שצריך לנתץ את הבית (ראה אור החמה שם).

22) אף שבדוחק י"ל שהיו שני סוגי בתים: א) דמטמוניות, ב) דרוח מסאבא — והזוהר לצדדין קאמר. — ראה לעיל הערה 14.

23) ראה פסחים סז, א. תו"כ (ורש"י) תזריע יג, מו.

24) בנוגע למצורעים אחרים — ראה לקו"ש חכ"ב ע' 74 ובהערות שם.

*24) פסחים שם. רש"י תזריע שם. וראה תו"כ ופי' הראב"ד שם. לקו"ש שבהערה הקודמת.

25) פ"ב מ"ד.

26) סוף הל' טומאת צרעת. וכ"ה בכ"מ. וראה לקו"ת תזריע ד"ה אדם. — וראה בארוכה לקו"ש שם ע' 72. וש"נ.

27) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

למטה מנגע") קומען כדי צו אויפהויבן אַ אידן צו דער מעלה הכי גדולה, פון אַ „בעל תשובה".

[ויש לומר אַז דאָס איז אויך מרומז אין דעם המשך הלשון אין ספר יצירה דאָרט — „אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע": „נגע" און „ענג" האָבן די זעלבע אותיות[28], וואָס קומט מרמז זיין, אַז דורך טהרת המצורע איז מען מהפך דעם „נגע", וואָס אין למטה ממנו — אַז דערפון גופא זאָל ווערן „ענג", וואָס אין למעלה ממנו].

און דאָס איז אויך דער ביאור (בפנימיות הענינים) וואָס די „מטמוניות של זהב" זיינען אַנגעקומען צו אידן דורך אַן ענין פון נגע צרעת (און דוקא דורך די בתים הכי ירודים כנ"ל): דאָס איז בהתאם מיט כללות ענין הנגעים, אַז דוקא דורך דער ירידה (נגעים) שאין למטה ממנה קומט דערנאָך די עלי' (תשובה) שאין למעלה ממנה. און — ביי נגע בתים האָט זיך דאָס אַנגעזען בגלוי — מען האָט געזען ווי די כוונה פון די נגעים איז בשביל העלי', ביז צו אַ טובה בגשמיות[29].

און דערפאַר איז דער פסוק מדייק „ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם", אַז ביי נגעי בתים האָט זיך אַנגעזען בגלוי ווי די נגעים קומען מלכתחילה מלמעלה („ונתתי") — ווייל אין זיי האָט מען קלאָר געזען די כוונה פון די נגעים.

עס בלייבט אָבער ניט מוסבר: וואָס איז דער ענין מיוחד פון נגעי בתים, וואָס דוקא ביי זיי איז דאָס בגלוי?

ד. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים הביאור אין דעם מאמר חז"ל[30] אַז דורך תשובה מאהבה איז „זדונות נעשות לו כזכיות":

פון לשון חז"ל „נעשות לו כזכיות" — ניט „זדונות נעשות כזכיות"[31] — וואָלט מען לכאורה געקענט מדייק זיין, אַז דאָס איז בלויז אַן ענין אין „גברא"[32]:

וויבאַלד די זדונות האָבן אים געבראַכט צו דעם עילוי פון תשובה[33], ווערן זיי פאַר אים פאַרוואַנדלט ווי „זכיות" (ווייל — אַזוי ווי דורך „זכיות" ווערט אַ איד נעענטער צום אויבערשטן, אַזוי אויך האָבן די „זדונות" אים געבראַכט צו תשובה[34]): אָבער די זדונות עצמם (די „חפצא") — בלייבן „זדונות" (דבר איסור[35])

— זאָגט אָבער דער אַלטער רבי אין תניא[36] (בשייכות לדברים האסורים), אַז זיי בלייבן אסור לעולם — „עד כי יבוא יומם ויבולע המות לנצח כמ"ש[37] ואת

28) ראה מפרשים לספר יצירה שם.

29) אלא שבכדי להגיע לטובה זו הוא ע"י ניתוץ הבית, שבירת הטומאה וכו'.

30) יומא פו, ב.

31) בע"ח שמ"ט ספ"ח „הזדונות הנעשות כזכיות" — ושם מפרשו בהחפצא דהזדונות. וראה לקמן בפנים.

32) להעיר ממשנ"ת עד"ז (לקו"ש ח"ד ע' 1351) בנוגע ללשון חז"ל (יומא עב, ב) שהתורה „נעשית לו כו'", כי התורה עצמה אינה מקבלת טומאה (ברכות כב, א). אבל ראה סה"מ — מלוקט ח"א ע' קנה הערה 47. ע"ש.

33) ראה תניא פ"ז (יב, א) „הואיל ועי"ז בא לאה"ר זו". אבל שם הוא כהטעם ע"ז שהזדונות עצמם נעשו כזכיות. ע"ש. וראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 187 ואילך.

34) ראה לקו"ת אחרי כו, ג.

35) ראה לקו"ש ח"ג ע' 985 ובהערות שם (ועוד) בנוגע לאכילת דבר איסור בהיתר (במקום פקו"נ וכיו"ב).

36) שם.

37) זכרי' יג, ב.

רוח הטומאה אעביר מן הארץ או עד שיעשה תשובה גדולה כל כך שזדונות נעשו לו כזכיות ממש". וואס פון דעם פארגלייך איז מובן, אז דאס וואס „זדונות נעשו לו כזכיות ממש" איז אין דעם זעלבן אופן ווי בזמן וואס „רוח הטומאה אעביר מן הארץ": פונקט ווי דעמאלט וועט אינגאנצן בטל ווערן די מציאות פון רע, ובמילא וועט די עצם „חפצא" פון די דברים האסורים נשתנה ווערן (עס וועט בטל ווערן זייער שייכות[38] צו רע) — אזוי אויך דורך תשובה (מאהבה) ווערט די חפצא של הזדונות נהפך לזכיות[39].

ה. עפ"ז וועט אבער אויסקומען א דבר תמוה — אז יעדע מעשה עבירה האט א גדר בדומה צו „דבר שיש לו מתירין": ביי נדרים איז דער דין[40], אז ווי‌באלד עס איז א מצוה צו שואל זיין אויפן נדר (און אים מתיר מאכן דורך א חכם), האט עס (אפילו בזמן איסורו) א גדר פון „דבר שיש לו מתירין" (וואס דאס ווייזט אויף א מיעוט וחלישות אין דער הארבקייט פון דעם איסור[41]);

ועד"ז בענינו: אע"פ אז עס רעדט זיך וועגן א מעשה עבירה, היות אבער אז דורך תשובה ווערט כנ"ל די חפצא פון די זדונות נהפך לזכיות — און תשובה איז דאך א מצוה[42] — וועט לפ"ז אויס‌קומען אז די מעשה עבירה זאל מלכת‌חילה זיין בגדר פון „דבר שיש לו מתירין"[43]!

וי"ל הביאור בזה:

דאס וואס א דבר איסור קען זיין בגדר פון „דבר שיש לו מתירין" איז דוקא ווען בשעת האיסור איז דאס עומד להיתר[44]. לא מיבעי ביי נדרים, וואס די התרת החכם איז עוקר דעם נדר מעיקרו[45] דערפאר וואס עס קומט

---

38) להעיר מהשקו"ט דהאיסור חל על הצורה ולא על החומר (מפענ"צ פ"א (ס"ח-ט. ועוד). וש"נ) ובכל אופן — לא על חומר ההיולי. — וראה בארוכה שיחת ש"פ אחרי תשד"מ (ע"פ לקו"ת חוקת נו, ד ואילך).

39) ראה גם (בארוכה) לקו"ש חי"ז שם (ע' 184 ואילך). וש"נ.

40) נדרים נט, א.

41) והיינו „שאין דבר זה חלוק מן ההיתר לגמרי . . שהרי . . סופו להיות ניתר" (ר"ן נדרים (נב, א). ועפ"ז מבאר שם הטעם דדבר שיש לו מתירין אינו בטל ברוב, כי „השווי (בענין איסור והיתר) נותן שלא יהיו בטלין" והוי כמו מין במינו. ע"ש בארוכה).

42) ראה לקו"ש שם ע' 210 הערה 40. ובארוכה — לקו"ש נשא תש"נ. חידושים וביאורים בש"ס (ירושלים תשל"ט) סי' יח.

43) כמובן אין הכוונה לדין דבר שיש לו מתירין כפשוטו, שהרי השקו"ט היא בנוגע למעשה העבירה שכבר אינה במציאות [דאילו באופן שהדבר איסור (שנעשה מציאות של איסור ע"י מעשה העבירה) עדיין קיים, ע"י תשובת האדם לא ייעשה להיתר•!]. אלא הכוונה ברוחניות הענינים, בנוגע להחיות כו' של מעשה העבירה (המבואר בתניא פ"ז. ובכ"מ).

ואולי י"ל (לחידודא עכ"פ) שנפק"מ, שאת"ל דמעשה עבירה הוי בגדר דבר שיש לו מתירין (שאינו בטל), לא הי' צ"ל דין ומשפט האדם באופן שנדון אחר רובו (רש"י ותוס' ר"ה טז, ב. תניא פ"א).

44) שלכן דבר שאין לו מתירין אלא ע"י טרחא והוצאות אינו בכלל דבר שיש לו מתירין (תוד"ה טבל ז"ז עג, ב. ועוד — נסמן באנציקלופדי' תלמודית ערך דבר שיש לו מתירין ע' ז).

45) כתובות עד, ב.

•) ואדרבה — זה מעכב התשובה (כפרה), בל' חז"ל לא יוכל לתקון (חגיגה ט, א. יבמות כב, ב. תניא ספ"ז) וראה פרש"י יבמות (שם ד"ה השתא) „עונו גלוי ונזכר". ולאידך, ע"י תשובה גדולה ביותר — „גם מה שהוליד .. ימות" (שעה"ת לאדהאמ"צ ח"ב מב, ד. ועד"ז שם ח"א נד, ד. וראה הקדמה לפוקח עורים ע' 30 ואילך).

דורך[46] „חרטה ופתח", אזוי אז עס איז ע"ד ווי א נדר בטעות, וואס האט מלכתחילה ניט חל געווען[47]:

נאר אפילו ביי א „מתיר" וואס העלפט בלויז מכאן ולהבא, ע"ד הקדש ומעשר שני וועלכע זיינען בגדר „דבר שיש לו מתירין" ווייל מען קען זיי פודה זיין[48] — איז אבער די זאך עומד להיתר אויך בשעת האיסור: תורה האט מלכתחילה געגעבן אן ארט אז דער איסור קען דערנאך בטל ווערן. ס'איז כאילו ווי דער איסור איז געמאכט געווארן על תנאי*[48] אז דערנאך קען מען אים מתיר מאכן, און דערפאר הייסט עס א „דבר שיש לו מתירין" אפילו בשעת איסורו.

משא"כ בנוגע צו תשובה, קען מען ניט זאגן, אז תשובה העלפט דערפאר ווייל בשעת מען טוט די עבירה איז מלכתחילה געגעבן געווארן די אפשריות אויף תשובה — ווייל דער ענין פון עבירה איז דאך וואס מען טוט היפך רצון ה', ובמילא אויך — היפך דעם אויבערשטנ'ס רצון אז מען זאל תשובה טאן[49]. נאך מער: „האומר . . אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה"[50] — בשעת מעשה החטא איז (מצד רצון התורה) ניטא קיין ארט אויף תשובה.

און דעריבער איז א מעשה עבירה ניט אין גדר פון „דבר שיש לו מתירין" — ווייל בשעת איסורו איז ניטא קיין ארט אויף זיין „היתר": און דאס וואס תשובה טוט אויף אז זדונות נעשו לו כזכיות איז אינגאנצן בדרך חידוש: די שפעטערדיקע תשובה מאכט איבער די פריערדיקע זדונות צו זכיות.

ו. עפ"ז קומט אויס, אז אין דעם וואס תשובה האט בכח צו משנה זיין דעם עבר (אז די פריערדיקע „זדונות" זאלן ווערן „כזכיות"[51]), איז פארואס א חידוש לגבי אנדערע ענינים תורה־ועלכע טוען אויף „למפרע":

ביי אנדערע ענינים תורה וואס טוען אויף למפרע, איז עס ניט אן ענין פון משנה זיין דעם עבר (ממש[52]), נאר —

---

46) ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך התרת נדרים ע' שמט ואילך. וש"נ.

47) תוד"ה מר זוטרא נזיר כב, א. וראה אנציקלופדי' תלמודית שם ע' שלז־ח. וש"נ.

48) נדרים נח, ע"א. רש"י, תוס' ועוד שם.

*48) להעיר גם מכלי יקר שצויין לקמן הערה 53.

49) ולכן אף שישנה מצות התשובה (והאפשריות ע"ז) גם בשעת החטא (וראה לקו"ש חי"ח ע' 122 ואילך בענין „תקנתא דתשובה", ע"ש) — מ"מ אין לייחס זה להאדם, כי מצד מצבו הוא, הרי הוא מנגד לרצון זה. וק"ל.

50) משנה סוף יומא (פה, ב).

51) שהרי אין הפירוש שנעשים כזכיות רק מכאן ולהבא, כ"א שנעשים זכיות למפרע, וכהמובא דהמקדש ע"מ שלא חטאה — וחטאה ועשתה אח"כ תשובה הנ"ל — ה"ז מקודשת (ראה צפע"נ על הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב בסופה. לקו"ש חי"ז ע' 185). וראה ביאור אדה"ז (הובא לעיל הערה 33) בטעם שנעשו כזכיות „הואיל ועי"ז בא לאה"ר זו". ומפורש בפרש"י יומא (פו, א ד"ה כאן מאהבה) שע"י תשובה מאהבה „נעקר עונו מתחלתו", וכש"כ בתשובה מאהבה גדולה ביותר — העושה את הזדונות לזכיות, שהיא אופן נעלה יותר בתשובה מאהבה (ראה בארוכה לקו"ש חי"ז שנסמן בהערה הנ"ל).

52) אף שגם בהם ישנו ענין מעין שינוי העבר, ולדוגמא בהתרת נדר שעכ"פ עד שהחכם מתיר את הנדר ה' אסור (ראה רא"ש נדרים נב, ב. ועוד) וכן בתנאי גם כשאומר מעכשיו (ראה הנסמן בלקו"ש חי"ז ע' 54 הערה 39. שם ע' 92 הערה 36. חי"ח ע' 58 הערה *48).

ווייל די זאַך איז מלכתחילה געטאַן געוואָרן אין אָפן וואָס גיט אַן ארט אויף זיין ביטול מעיקרא, כנ"ל [ע"ד ווי בשעת מען טוט א זאַך על תנאי און מען איז דערביי מפרש „מעכשיו", וואָס בשעת מ'איז מקיים דעם תנאי ווערט די זאַך אויפגעטאַן למפרע — איז דער טעם פאַרוואָס דער תנאי קען פועל'ן אויף למפרע ווייל די זאַך איז מלכתחילה געמאַכט געוואָרן אויף דעם תנאי[53].

משא"כ תשובה דארף דאך אינגאַנצן איבערמאַכן דעם עבר[54]: מצד דעם עבר איז עס א דבר איסור בהחלט, אַן קיין „ארט" פאַר היתר: און איצט, דורך דער תשובה, ווערט עס איבערגעמאַכט לזכיות.

און דאָס איז אויך די הסברה פאַר־וואָס דער ענין פון זדונות נעשו לו כזכיות ווערט אויפגעטאַן דורך תשובה מאהבה דוקא[30], און ווי דער אַלטער רבי איז אין תניא[36] מוסיף, אַז דאָס מיינט (אין תשובה מאהבה גופא—) א „תשובה מאהבה מעומקא דלבא באהבה רבה כו'" (וואָס דערמיט מיינט דער אַלטער רבי די „תשובה דצעקת הלב . . שזהו בעצם הנפש כו'"[55])

— ווייל ווי קען א איד משנה זיין דעם עבר[56]? איז עס דערפאַר[57] וואָס דער עצם הנפש פון א אידן איז פאַרבונדן מיטן אויבערשטן וואָס ביי אים איז עבר הוה ועתיד כאחד. און דעריבער, דורך תשובה מאהבה (פון עצם הנפש) שטייט א איד העכער פון די הגבלות פון זמן און קען משנה זיין אויך דעם עבר[58].

---

53) וכן בהתרת נדרים, כנ"ל בפנים שהיא ע"י חרטה ופתח.

וגם להדיעות שגם הפרת הבעל עוקרת את הנדר מעיקרו (ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך הפרה ע' קיג ואילך. וש"נ. לקו"ש חכ"א ע' 325 הערה 45 ובשוה"ג שם), והרי הפרת הבעל אינה ע"י חרטה — מ"מ, מצד דין תורה ניתנה מלכתחילה האפשריות להפרה בעת עשיית הנדר (ע"ד הנ"ל בפנים ס"ה בנוגע לפדיון: אלא ששם פועל רק מכאן ולהבא), וע"ד הענין דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש דהקידושין נפקעין למפרע (כתובות ג, א. וש"נ).

וראה עד"ז כלי יקר מטות ל, ג — אלא ששם כ' שמפני שהאשה ברשות הבעל או האב הוי כאלו נדרה על דעתם. ובנוגע להתרה מפרש ד„כל איש מישראל הוא ברשות ב"ד . . וכל נודר דומה כאלו התנה בשעת הנדר ע"מ שיסכימו הב"ד עמו". וראה ציונים לתורה להר"י ענגל כלל כג.

54) בצפע"נ על הרמב"ם שם מדמה הענין דנעקר עונו מתחלתו (ע"י תשובה מאהבה) לחכם עוקר את הנדר. וי"ל דכוונתו בזה היא רק לדרגת (אופן) העקירה (שנעקר למפרע), אבל איך פועלת התשובה את העקירה למפרע — בזה מעלה בתשובה על התרת חכם, כבפנים.

55) סה"מ עטר"ת ע' יז. וראה גם סה"מ אעת"ר ע' כב.

56) בנוגע לעצמו (ה„גבראַ")• אפשר לומר, כי מכיון שבפנימיות כל ישראל הוא טוב גם בשעת החטא (ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב. תניא ספכ"ד) ובפרט שבודאי סופו לעשות תשובה (תניא ספל"ט. וראה גם הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג), לכן הוא ע"ד ענין ה„תנאי", ש„מברר" שגם מלכתחילה הי' טוב (ראה בארוכה בזה לקו"ש ח"ו ע' 54 ובהערות שם. ולהעיר גם מעיקרים מ"ד פכ"ז (ושם מדמה זה להתרת נדר ע"י פתח חרטה. וראה ע"ד החסידות אוה"ת מטות ע' א'רפח ואילך. א"שיט ואילך. ועוד)).

אבל בנוגע להחפצא — הזדונות עצמם — א"א לומר כן.

57) ראה גם לקו"ש ח"ו שם.

58) וכ"ה מצד תוכן הענין, שהכח להפוך זדונות (שהם היפך רצון העליון) לזכיות — הוא מצד עצמות בעל הרצון שאינו נתפס ברצונו כו' (סה"מ אעת"ר ע' כא. וראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 66

•) ובפשטות זוהי כוונת רש"י (ביומא שם) „נעקר עונו מתחלתו" — שנעקר העון מן האדם. משא"כ הענין דזדונות נעשו כזכיות שהו"ע בהחפצא, כנ"ל בפנים.

ז. ע"פ כל הנ"ל וועט מען אויך פאַרשטיין דעם סדר פון פרשת נגעים:

וויבאַלד נגעים זיינען אַן ענין פון תכלית הרע — „אין ברעה למטה מנגע" — איז דאָך בשעת הטומאה ניטאָ קיין „אַרט" פאַר טהרתו; ער איז אינגאַנצן אויסגעשלאָסן פון וועלכער־עס־איז שייכות מיט (מקום ה)טהרה. און די טהרת המצורע איז בדרך חידוש: דאָס איז אַ נייעס וואָס קומט מצד דעם כהן וואָס טוט אויף[59] טהרה[60].

און דאָס איז די תורה מרמז דערמיט וואָס זי טיילט פאַנאַנדער די דינים פון נגעי אדם און „תורת המצורע ביום טהרתו" כו' — אין צוויי באַזונדערע סדרות, ווייל די טומאת מצורע און טהרתו זיינען צוויי הפכים וועלכע קומען ניט „צוזאַמען".

דאָס איז אַבער נאָר ווי דאָס איז מצד האדם; אַבער מצד למעלה[61], איז דאָך די גאַנצע כוונה[62] פון נגעים — מלכתחילה צוליב דער טהרה (און די עלי' שעי"ז), כנ"ל (סעיף ג).

און דאָס איז דער טעם וואָס דוקא ביי נגעי בתים שטייט „ונתתי נגע גו'" (און וואָס (נאָר) ביי זיי איז געווען ניכר בגלוי ווי זיי זיינען מלכתחילה געקומען צוליב דעם טוב פון בנ"י) — ווייל בית האדם וועלכער איז ניט מוגבל לפי גובה וכו' פון הדר בו, מקיף הרחוק, איז פאַר־בונדן מיט בחינת יחידה שבנפש[63] מט־מוניות שבנפש, ואמחז"ל שכל אדם שאין לו קרקע לבנות עלי' בית אינו אדם[64], וואָס איז אינגאַנצן העכער פון די מדי־דות והגבלות פון דעם גוף

[די בחינות הנשמה וועלכע זיינען מאיר אין דעם אדם, אַדער די בחינה וועלכע איז פאַרבונדן מיט לבושי (בגדי) האדם וואָס איז עכ"פ אַ מקיף הקרוב, זיינען פאַרבונדן מיט די מדידות והגבלות פון גוף; משא"כ בית, וואָס איז אַ מקיף הרחוק, איז פאַרבונדן מיט בחי' יחידה שלמעלה ממדידות והגבלות הגוף],

און מצד יחידה שבנפש — יחידה לייחדך — הערט זיך אַן ווי די ענינים קומען מלמעלה[65].

און מהאי טעמא איז ביי נגעי בתים: א) ניטאָ קיין הפסק צווישן די דיני טומאת נגעי הבית און סדר פון טהרת הבית: ב) די גאַנצע פרשה פון נגעי בתים שטייט (ניט בהמשך צו דיני טומאת נגעי אדם ובגדים (בס"פ תזריע), נאָר) בהמשך צו „תורת המצורע ביום טהרתו"

ואילך ובהערות שם. ח"ז ע' 23. ועוד), ולכן נעשה דוקא ע"י תשובה מאהבה דעצם הנפש (ראה הנסמן בהערה 55. ועיין לקו"ש ח"ה ע' 249 הערה 59. ח"ז שם). ואכ"מ.

59) ראה רמב"ם הל' טומאת צרעת פ"ט ה"ב.

60) ראה גם לקו"ש ח"ז ע' 102 ואילך.

61) ולהעיר אשר לפעמים תוא"מ מחוברות — נעשות סדרה אחת.

62) להעיר מלקו"ש ח"ה ע' 65 ואילך ובהערות שם.

63) ראה אמרי בינה שער הק"ש פמ"ג. תו"ח בשלח רנד, סע"ב ואילך. ועוד.

64) הובא בהמשך תרס"ו ע' תקכ ועוד. וראה יבמות סג, ע"א ותוד"ה שאין שם.

65) שלכן רק התשובה שמצד עצם הנפש — יחידה, פועלת שזדונות נעשו כזכיות (ראה לעיל ס"ק והערה 58) — כי מצד יחידה נרגש איך שהירידה היא בשביל העלי' כו'.

— **ווייל ביי נגעי בתים שטייט** בגלוי, **ווי דער גאַנצער ענין הנגעים איז בלויז צוליב דער** עלי' **וואָס ווערט דורך** טהרתם.

און אַזוי ווי דאָס איז בנוגע נגעי בתים כפשוטם, עד"ז בענינם ברוחניות — גלות וחורבן הבית כו'[66] **— אַז די כוונה איז** מלכתחילה[67] **אַז ס'זאָל ווערן די „טהרה", און גילוי מטמוניות בנין בית המקדש**[68] **השלישי וועלכן דוקא אד' כוננו ידיך**[69]**, למעלה מהגבלות הזמן ובמילא —** במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ מצורע תשמ"א, מוצאי ש"פ ויקך (ו' תשרי) תשל"ט)

---

66) ויק"ר פי"ז, ז.

67) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ב ע' 197 ואילך ובהערות שם (בפי' דברי הויק"ר הנ"ל).

68) ראה ויק"ר שם.

69) בשלח טו, יז ובפרש"י שם. זח"ג רכא, א.